

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN HET GEMEENTEBOS TE MALLE (PROVINCIE ANTWERPEN)

ARCHEOLOGIENOTA

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 1341

Rapport opgemaakt door: Cynthia Holstein

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

September 2020

Dossiernr. intern: 29004

AOE: 2020I71

INHOUD

Deel 1: Verslag van resultaten

1	Advies.....	3
2	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	3

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 ADVIES

Er wordt voor de vervanging van de wegenis en het dempen, verruimen en heraanleggen van grachten binnen het Gemeentebos te Malle (provincie Antwerpen) een bodemingreep van ca. 11.556 m² beoogd, waardoor het Onroerend Erfgoeddecreet (art 5.4) de opmaak van een archeologienota verplicht ter evaluatie en waardering van het archeologisch potentieel van het betrokken bodemarchief.

Het onderzoeksgebied omvat de straat het Gemeentebos te Malle (provincie Antwerpen). Landschappelijk gezien bevindt het onderzoeksgebied zich binnen een interessante zone. Het is binnen de Kempen gelegen ter hoogte van een gradiëntzone. Het onderzoeksgebied is op de zuidelijke zijde van een cuetarug gelegen die de grens vormt tussen de Noorderkempen (N) en een laagvlakte (Z). Deze cuesta loopt van Turnhout (in het oosten) tot Ossendrecht (in het westen) over een hoogte van ca. 25-30mTAW. De zuidelijke rand van de cuesta vormt eveneens de grens van de kleien van de Groep van de Kempen (Bogemans 2005). Gemiddeld gezien bevindt het onderzoeksgebied zich op 27 a 28 m TAW. Het onderzoeksgebied bevindt zich verder in de nabijheid van verschillende waterlopen, zoals de Lopende Beek, Daedse beek, de Delftse Beek en de Bossnepbeek. Hoge en droge gebieden in combinatie met waterlopen waren in het verleden belangrijke kernpunten om zich ergens te vestigen.

Bodemkundig worden er bodems verwacht die kenmerkend zijn voor de Kempen. Binnen het onderzoeksgebied worden voornamelijk matig natte tot droge lemige zandbodems aangetroffen. Plaatselijk worden plaggenbodems (**w-Scm**, **w-Sdm**) en podzolbodems (**w-Sdc(h)**, **w-Scc(h)**) verwacht, waaruit een mogelijk gunstige bewaringstoestand kan afgeleid worden. Dergelijke bodems kunnen immers geïnterpreteerd worden als een beschermende afdeklaag bovenop de eventuele aanwezige archeologisch relevante lagen.

Naar aanleiding van de geplande grondverzetwerken binnen de straat het Gemeentebos werd er een milieuhygiënisch onderzoek uitgevoerd door ABO nv in 2020. Hiervoor werden 33 boringen uitgevoerd ter hoogte van de rijweg en de bermen van het onderzoeksgebied. De technische beschrijvingen van het onderzoek zijn niet archeologisch van aard, echter uit de boorresultaten is wel duidelijk dat de aanleg van de rijweg het bodemarchief hier tot 0,5 m-MV diep heeft verstoord. Ter hoogte van de huidige en toekomstige grachten is tot 0,8 m-MV zeer fijn zand aangetroffen. De zeer fijne structuur wijst erop dat hier de bodem tevens verstoord is, aangezien er hier van oorsprong geen fijn zand voorkomt, maar eerder lemige zandbodems (zie hoofdstuk 3.2.1). Daarnaast wijst de aanwezigheid van stenen en bakstenen fragmenten hier ook op een verstoring.

Volgens de Centrale Archeologische Inventaris zijn er in de ruimere omgeving vele steentijd artefactensites gemeld. Deze bevinden zich voornamelijk ten noorden en noordoosten van het onderzoeksgebied. Uit de metaaltijden en Romeinse tijd zijn de meldingen gering. Ter hoogte van Boexhout, grenzend ten zuiden van het onderzoeksgebied, zijn er tijdens een proefsleuvenonderzoek sporen van een Karolingisch erf aangetroffen. De omgeving van het onderzoeksgebied is continu bewoond vanaf de middeleeuwen. Bewoning concentreert zich echter wel hoofdzakelijk ter hoogte van Oostmalle en Westmalle. Tijdens een veldkartering van 2000 tot 2004 zijn er op verschillende plaatsen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied aardewerk scherven aangetroffen in de vorm van losse vondsten.

Uit de historische kaarten blijkt dat de voorloper van de straat het Gemeentebos reeds in 1771-1778 bestond. Door de tijd heen heeft er geen stijging in bebouwing plaatsgevonden langs het onderzoeksgebied. Op basis van de historische kaarten kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied zich vanaf de tweede helft van de 18e eeuw tot op heden binnen een agrarisch landschap situeerde.

1.1 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

In verband met het archeologisch potentieel, is het echter van belang de conservatiegraad van de mogelijke sporen, structuren en stratigrafieën nader te bekijken en te onderzoeken. Het is de vraag in welke mate deze bewaard zijn gebleven binnen de grenzen van het onderzoeksgebied.

Voor het gehele onderzoeksgebied wordt omwille van volgende argumenten geen vervolgonderzoek geadviseerd:

- De bovengrond van de straat het Gemeentebos is reeds verstoord door nutsleidingen en verhardingen. De nieuwe verharding zal in zijn geheel binnen de bestaande verstoringen worden aangelegd. Het bodemarchief wordt dus ter hoogte van de straat het Gemeentebos niet dieper verstoord.
- De bestaande grachten langs de straat het Gemeentebos zullen gedeeltelijk worden gedempt over een lengte van 1.130 m. Gezien de bestaande grachten van ca. 0,8 m-MV diep en 1 m breed zullen worden opgevuld, vinden hier eveneens geen nieuwe bodemverstoringen plaats.
- Langs de straat het Gemeentebos worden er over een lengte van 371 m grachten verruimd en nieuw aangelegd. De nieuwe grachten zullen 0,8 m-MV diep komen te liggen over een breedte van 1 m. De nieuwe grachten zullen in een sleuf worden aangelegd van maximaal 1,5 m breed. Het is echter de vraag in welke mate de geplande werksleuven over een lengte van ca. 371 m zullen zorgen voor kennisvermeerdering. Bij archeologisch onderzoek zullen de smalle werksleuven daarnaast voor een zeer beperkt inzicht zorgen. Archeologisch onderzoek zou hier kosten-baten gezien niet wenselijk zijn. Daarnaast kan op basis van de boorresultaten van het milieuhygiënisch onderzoek door ABO nv in 2020 worden vastgesteld dat de bodem ter hoogte van de nieuwe grachten verstoord is. Ter hoogte van de nieuwe grachten is tot 0,8 m-MV zeer fijn zand aangetroffen. De zeer fijne structuur wijst erop dat hier de bodem tevens verstoord is, aangezien er hier van oorsprong geen fijn zand voorkomt, maar eerder lemige zandbodems (zie hoofdstuk 3.2.1). Daarnaast wijst de aanwezigheid van stenen en bakstenen fragmenten hier ook op een verstoring.

Op basis van deze studie kan besloten worden dat ondanks de gunstige landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied, het potentieel tot kennisvermeerdering bij archeologisch onderzoek bij de geplande werken aan de wegenis en grachten binnen het onderzoeksgebied laag is. Het wegdek van de straat het Gemeentebos is reeds verstoord door de aanleg van verhardingen en nutsleidingen. De smalle aanlegssleuven voor de geplande grachten zullen voor een zeer beperkt ruimtelijk inzicht zorgen tijdens archeologisch onderzoek. Er wordt dus geen vervolgonderzoek geadviseerd voor het onderzoeksgebied.

1.2 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General director		16 september 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		16 september 2020